

Text a foto: Tomáš Grim

Kdy je den holubí?

Kdykoli, třeba dnes

Vyrazit za přírodou a případně focením živáčků do města nezní na první poslech jako zrovna strhující nápad. Správná a jediná příroda je přece daleko, daleko od lidí. Tento tradiční pohled ztrácí na smyslu stejnou rychlostí, jakou se příroda stěhuje do center vsí i měst, i do těch nejrušnějších. Na většinu článků na takováto urbánní témata sbírám materiál mnoho let. Tentokrát pro změnu zkusím přístup opačný – článek, který právě čtete, vznikl letošního 13. června během pár ranních hodin.

Právě se po dvou měsících vracím z Galapág, Ekvádoru a Španělska. Docela už se těším na naše „obyčejné“ žluny, pokřovky a rorýse. A samozřejmě na čápy, konkrétně ty broumovské – vyrazím za nimi ještě než uplyne 24 hodin od návratu domů. Čápům, kteří si neznabožsky začali stavět hnízdo na barokním mariánském sloupu v Broumově, se na stránkách Naší přírody budu věnovat příště.

Pro článek, který právě napjatě hlídáte (? No dobře, uvidíme... ☺), jsem zvolil téma vlastně skoro opačné: čapí hnízdění v Broumově je, alespoň v našich českých poměrech, jedinečné, ale takoví holubi... co na nich je? Vždyť jsou všude, namítnou mnozí. To ale neznamená, že nejsou fascinující, namítnu zas odvetně já.

Motiv do knížky jak vyšitý

Městští opeřenci mě baví. Roky jsem na nich bádá u nás i ve světě, píšu o nich už léta populární i odborné články. A tak mě potěšilo, když mě oslovilo nakladatelství Albatros: „a co

kdybyste místo článků pro nás napsal o ptácích měst i nějakou knížku?“ No dobře, jenže...

... své texty ilustruji jen vlastními fotkami – osobní zkušenost nic nenahradí. Jak chcete psát dobrý text k fotce, kterou vyfotil někdo jiný za okolností, které neznáte? Nakoukl jsem do archivu a došlo mi, že práce na knize o fóglicích měst teprve začíná – je třeba nafotit tohle a tamto a tam a tehdy a taky jinak, než už mám z dřívějších. Začal jsem tedy intenzivně dofocovat, u nás i v cizině (a nějak se to celé neplánovaně překlenuje do ptáčkařské soutěže Velký rok, která přinesla tolik příběhů, že by to stálo za další knížku; není čas, tak aspoň článek: Grim T. 2023: Malý Velký rok – 2: birdstorming Evropou. Naše příroda 16/5: 21–37).

Víc očí víc vidí. A tak jsem oslovil veřejnost s prosbou, aby mi šťastní nálezci zajímavě umístěných hnízd posílali tipy. Ze stovek hlášení jsem z prostých důvodů (den má jen čtyřadvacet hodin) nafotil jen pár desítek, ale stálo to za to. Jednak vznikly fotky scén, které jsem sám předtím nikdy neviděl, jednak mnohé z těchto fotek

↑

„My se na to už nemůžeme ani dívat...“ Na městské fotografii mě ohromně baví schopnost města nabídnout pointy, které luh či háj nevyrobí. Představte si holubí pár ve stejné pozici, ale na větvi někde v háji. To by byla pointa této olomoucké fotky v... háji ☺

↗

***Zátiší**, jakých je po světě cca tolik, co lidí, co na ně koukají. I tuctová scéna ale může potěšit oko – když se protagonisté (zde holubi skalní, věžáci) seskupí, jak mají, a ranní zlato hodinkové světlo se nefláká (zde nevstupuje na scénu přímo, ale odrazem od budov přes ulici, za našimi zády)*

→

***Drobná prda, spíš taková prdička.** Obláček peří. Kupodivu dál pokračuje nejenom auto, ale i poněkud nakřáplý holub. Inu, hřivnáč není žádný měkkýš – a tím vážně nemyslím, že patří do jiné živočišné grupy. Jestli šlo o holuba, kterého vidíte na hnízdě v mlýnském kole na dalších snímcích (nebo jeho partnera), to nevím jistě, ale je to dost pravděpodobné*

→→

***Zátiší** je po městech po čertu požehnaně. Jen se stačí dívat. Architektura téhle fotky není nic „mimo řadu“, ale nemůžu se na tu krásnou vybalancovanost vynadávat.*

- ▲ Holub v jednom kole. Tenhle hřivnáč je originál. I na poměry současné „éry hřivnáčovitě“ je takto umístěné hnízdo hodně „punk“
- Město je někdy pěkný holubník! Dostat dva druhy do jednoho záběru je mimo krmítko nebo zimní vodu ne úplně snadné. Natož aby to poskytovalo nahrávku na zamyšlení o souvislostech, nebo aspoň nějakou srandíčku. „Výraz“ hřivnáče má na tomto záběru též něco do sebe... ☺
- ▼ Tenhle holub je třída - třída naprosté hnízdní svobody

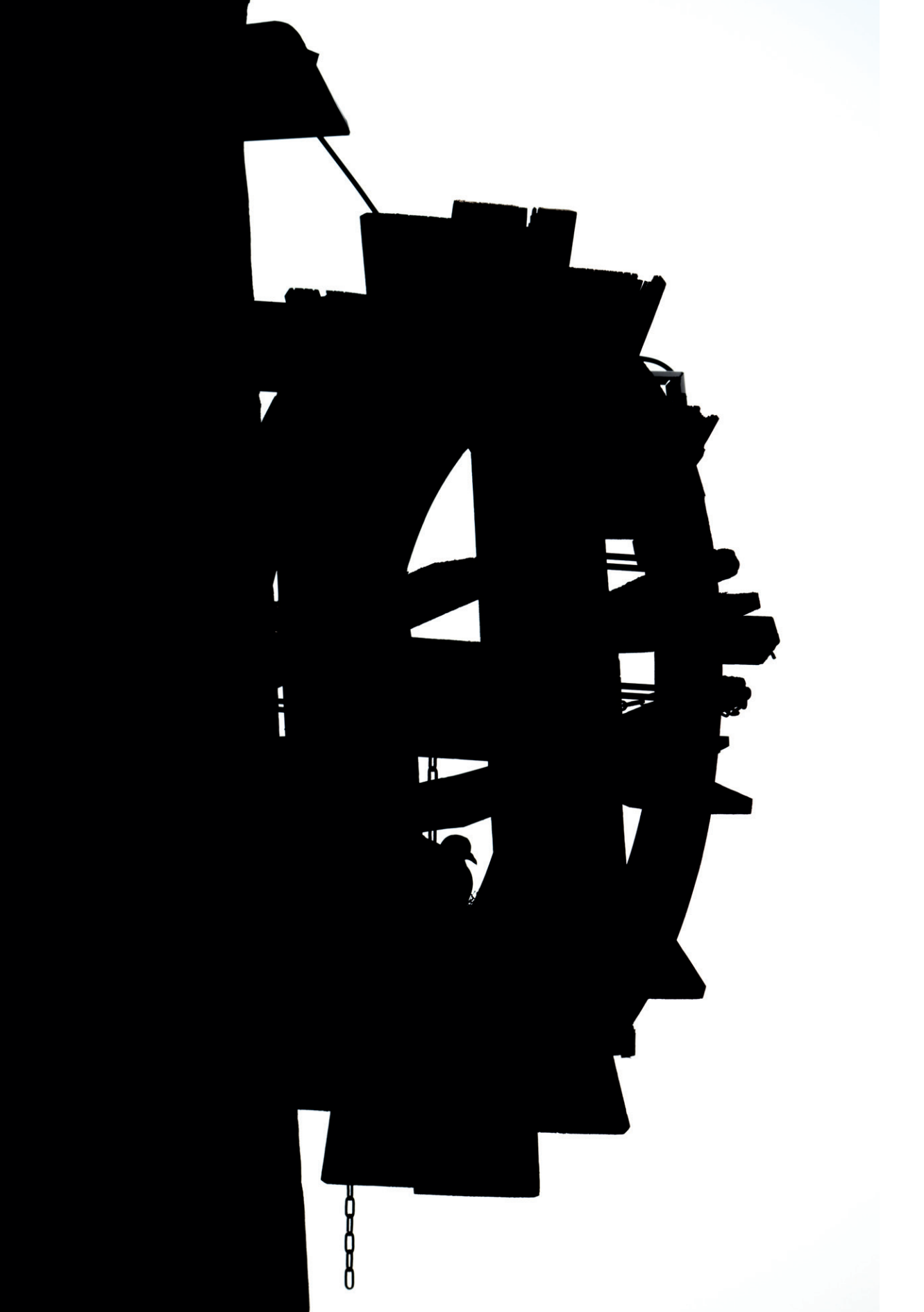

Hostejnost. Leitmotiv městské wildlife fotografie. Za přírodou jezdíme za hory i doly, ale že ji máme přímo pod (nebo zde nad) nosem, to nám uniká

Splachovací. Taková skutečně musí být nátura tohoto hřivnáče – hned pod kloakou mu proudí lidé, auta a – o pár metrů dál – tramvaje (jak tahle fotka dokládá). Rušnějších míst v Olomouci aby městský cestovatel holub pohledal

bodovaly v našich i zahraničních foto-soutěžích. Takže do městské knížky půjdou určitě – ostatně už se mnohé osvědčily v knize Ptačí svět očima fotografa (recenzi Radima Hlaváče najdete v jubilejním 100. čísle Naší přírody, 17/6: 52–53).

Jak to souvisí s 13. červnem 2025 a tímto článkem? Hádáte správně, další hlášení zajímavého hnízdění. Z několika stran se ke mně až za oceán (napsal by jistě klasik...) donesla zpráva o parádním hnízdění holuba hřivnáče v mlýnském kole. Kvapím rozptýlit šok těch, kteří si představili holuba potápěče... Na adrese Mlýnská 4 v Olomouci bývala před současnou čajovnou restaurace Kamenný mlýn. Stylově měla na rohu budovy reklamní mlýnské kolo; nikoli kamenné, ale dřevěné. Restauraci odvál, pardon, spláchl čas, leč dřevěné kolo zdobí budovu dále. A letos ji přizdobil hřivnáč svým „inkubátorem“ z klacíků.

Tohle by se za mých mladších let nestalo!

„Hřivnáč je naprosto fascinující svou přizpůsobivostí, urbanizací, krmením se na polích... vítěz dnešní doby prostě. Když kolem něj jdu na Vítězném náměstí nebo na náplavkách Vltavy, dva metry nad hlavou hnízdo a říkám si ‚Tohle byl původně plachý lesní pták – a měl velká teritoria! A teď tady hnízdí v koloniích uprostřed hlavního města‘. Úžasný!“

Úplně souhlasím s těmito slovy – napsal je popularizátor přírody a její bystrý pozorovatel David Říha v komentáři pod postem na Facebooku, kam jsem fotky, které tvoří tento článek, ještě za tepla téhož rána předhodil přírodophilní veřejnosti. Rychlost, s jakou se hřivnáč stal standardním

obyvatelem našich měst, je skutečně dechberoucí.

Konkrétně Olomoučanem se tento mega-holub stal v dobře zapamatovatelném roce 2000. Z devadesátých let je, podle pamětníků, známo jen jedno či několik málo hnízdění – tedy zcela raritní výskyt. Koho by tehdy napadlo, že v létě jen o několik let později se budeme po vyhánění v městských parcích skupinkami čerstvě vyvedených hřivnáčů téměř brodit!

Nadsazuji jen málo – v některých letech šlo z jednoho místa zaznamenat desítky a desítky vyvedených hřivnáčů a jejich rodičů. Stejně tak není přeháněním označit rok 2000 za přelomový – početnost hřivnáčů v Olomouci šla nahoru skokově, prakticky z nuly na desítky. Výsledek vlny, která se na přelomu tisíciletí prohnala Evropou. Jaké byly její příčiny? Těžko říct s jistotou, ale s dalšími zajímavostmi o holubí čeládce je najdete v jiném článku (Bárta D. & Grim T. 2019: Kde je dům holubí? Všude. Ptačí svět 26/1: 18–21).

Oči? Otevřené!

Hned po návratu od neobvyklého ho čapího hnízdění v Broumově je na meníčku hřivnáč, tedy jeho hnízdění v jednom kole. Je před šestou, rozespale mžourám, ale oči nechávám otevřené alespoň jakž takž – díky tomu tento článek vznikl nejen během pár hodin u inkriminovaného hnízda, ale i cestou k němu. Všechno obyčejné scény, kterých si prakticky nikdo z kolemjdoucích nevšímá. Přesto jsou pro mě krásné / vtipné / inspirují k zamyšlení. A proto stojí za fotku a chvíli cítění (u focení nepřemýšlím) toho, co by snad stálo za zmáčknutí spouště.

*Citované články autora jsou volně k dispozici na jeho stránkách:
<http://www.tomasgrim.com/>*

◀
Holub holub mlýnský.
*Je skoro půl desáté.
Takže světlo katastrofální.
To ale neznamená nefotitelné,
nezajímavé! Stačí jen popojít
o 180 stupňů kolem hnízda,
z míst, odkud jsem zatím fotil.
V post-procesu už jsem jen
vytáhl kontrast na maximum.
Jednoduché fotky, které
zas tak jednoduché nejsou
a otevrou se divákovi až na
druhou nebo třetí dobrou,
ty mě baví nejvíc.*

A tím rozhodně nemyslím instagramové či facebookové fotky „zvíře přes celé, za ním hrachovka“. (Polévkou fotografové mají na mysli jednolitě pozadí, sice čisté, ale – při vší účtě – zoufale nudné a nicneříkající.) Tedy atlasovky, fotky bez invence i příběhu. Město a takto bizarně umístěné hnízdo krásně nahrávají na přesně opačný typ fotky. Ten, který jsem si soukromě v knížce Ptačí svět očima fotografa pojmenoval jako „birdscape“. Bird (pták) + landscape (krajina). Prostě fotka, kde hlavní objekt vlastně... neruší. A díky tomu dává vzniknout příběhu – tím, že vidíme souvislosti kolem hlavního hrdiny.

Zrovna hřivnáč je v tomto směru ideální inspirátor: jeho extrémně rychlé šíření do měst uvnitř už předtím obsazeného areálu, prudké změny v jeho hnízdním chování (výběr umístění hnízda – místo větve i květináč či parapet!), ztráta plachosti, která se děje téměř před očima. Nezapomínejme: bez ztráty plachosti by nebylo ptačí urbanizace (Grim T. 2021: Odvážnému město přeje. Vesmír 100/4: 227–229).

Druhou stranou mince plachosti je pak rušení člověkem. Respektive to, že lidé živočichy obývající města postupně přestávají rušit – ne tím, že by (lidé) omezovali své aktivity (to spíš naopak), ale tím, že stejná míra lidské aktivity přestává být městskými zvířátky jako rušení vůbec vnímána. Že tuto zásadní změnu mnozí lidé nevnímají (sic) je zřejmé např. (a zůstávám v Olomouci) z obav, že pozorování

prvních městských hnízdění výřečka malého v Česku bylo rušením – obavy zcela nemístné a dokládající, že příroda je zas o krok napřed před zkoztatelými lidskými představami poplatnými dobám dávno minulým (Grim T. 2021: Věrečci v Holomóco hnízdijó! Naše příroda 14/6: 22–32).

Kontraintuitivně

Rád bych teď přidržel uzdu nutkání pustit se do detailního rozboru, proč mě která z fotek v tomto článku baví. Leccos by mohly napovědět popisky. Místo toho odkážu na předešlý textík o focení stylu „radostné bahnění“ – i tam popsané pohledy jsem použil při „kropbě“ holubích olomoučáků (Grim T. 2024: Radostné bahnění. Naše příroda 18/3: 72–83).

Na hřivnáčovi a jeho bratrancích „skalňácích“ jsem se za těch pár hodin krásně vyřádil, alespoň v rámci možností, které mi světlo a spoluobčané plus architektura naservírovali. I tak ve mně hlodaly pochybnosti, zda pro mě asi nejzajímavější kompozici (foto „Lhostejnost“) nepřefotit, až bude pod mrakem a zmizí stíny. Neudělám to a nebude to z lenosti. Podívejte se na stín značky, jak její tvar zapadá do okolní geometrie ... tohle mě baví mnohem víc než (snadno představitelná) fotka bez „škaredých“ stínů. Právě ty stíny jsou totiž podstatná ingredience tohoto snímku. Asi trochu kontraintuitivně – ale co na městské ptačí ekologii nakonec kontraintuitivní není? ■